

Ranheims-

NYTT

For full kraft -

DESEMBER 1964

NR. 4 - 9. ÅRGANG

Redaktør Moksnes minner oss om at snart skal nr. 4 av bedrifts-
avisen i trykken, og ber om vår vanlige hilsen. Vi hadde ventet på ham.

November har jo om mulig vært enda svartere enn den pleier,
lavtrykkene har kommet på løpende bånd, Jonsvannet er fullt, og vi har
alle på mange måter blitt minnet om at det går mot julens store høytid
og et nytt år.

1964 får på mange måter en hyggelig plass i fabrikkens historie.
Går det ikke helt skakt på slutten, vil vi kunne notere ny produksjons-
rekord, det gjelder både cellulose- og papirfabrikken. Hva vi har fabri-
kert er sendt ut, men det hadde vært meget ønskelig at prisene hadde
vært noe høyere. Nesten alle våre omkostninger stiger raskt, det gjelder
ved og tømmer, hjelpematerialer og rekvisita, lønninger og sosiale
utgifter etc. etc. Et lyst punkt i dobbelt forstand er at den elektriske
kraft er blitt billigere etter at vi nå må regne oss som «trondhjæmmere»,
og vi har også i år fått et par nye anlegg i drift. Under tømmerkranen
ligger det allerede tusener av kubikkmeter virke, i tilbygget på sekke-
fabrikken kjøres nytt maskineri inn, og nødvendige utvidelser av lageret
og hovedkontoret er under tak. Videre nye planer foreligger, og vi håper
om ikke så lenge at disse skal bli klare.

Men det gamle år slutter ikke bare rosenrødt. 15% eksportavgiften
i Storbritannia, fulgt av diskontoforhøyelsen, de dårlige utsikter for
videre tollnedsettelse (Kennedy-runden) og alle rapportene om utvidel-
ser innen vår bransje såvel i Skandinavia som i Amerika og andre steder,
tyder på at det såkalte barske klima holder seg. Følgelig gjelder det mer
enn noen sinne å være konkurransedyktige, og her får vi alle sammen
være med. Økonomisering med materialer og rekvisita — produksjonen
og kvaliteten på topp — er gamle vesentlige faktorer som kanskje teller
like meget som «strukturrasjonalisering», elektronisk databehandling og
alle de nye begreper som surrer om ørene.

Med de beste ønsker til våre ansatte samt medarbeidere og forbin-
delser utenfor fabrikken, takker vi for det år som snart går over i
historien, og gjentar det gamle ønske

GLEDELIG JUL

og
GODT NYTT ÅR

Th. Overvren

W. Moksnes

Bedriftsavis for **A/S RANHEIM PAPIRFABRIK** RANHEIM

INNHold

	side:
Gledelig Jul	1
Av Ranheim Papirfabriks historie	4
Fra jernbanens tidsskrift «Vårt Yrke» ..	6
Et brev — Et bilde	10
Nordiska Filt, Halmstad	13
En jordlapp med hus på	15
Tur for pensjonister ..	20
Vernerapport	23
Hyttedrømmer	25
Vår venn julebukken ...	27
Familien Torgersen	28
Det er mye rart i skogen	30
Personalia m. m.	

*

Omslagsbilde:
Men da var fuglen fløyet

*

Redaksjonskomiteen:
Th. Overwien
Eivind Ahlberg
Tormod Barstad
Tor Schjetne
Torodd Ronæs

Redaktør:
Brynjulf Moksnes

Gledelig jul!

Med ordet gledelig mener vi noe som gjør oss glade. Hører vi en virkelig god nyhet, så stråler vi opp og sier: Det var da gledelig. Ikke minst bruker vi ordet når noen venter en «gledelig begivenhet».

Ingen begivenhet er mer gledelig enn den som skjedde hin første julenatt. Ingen nyhet er bedre enn den som hyrdene på marken var de første til å få høre.

Så har vi all mulig grunn til å ønske hverandre gledelig jul og glede oss med hverandre.

Det vi gleder oss over er noe meget mer enn mat og klær og alt det som hører med til vår tids julefeiring. Er ikke livet mer enn maten og legemet mer enn klærne, sier Jesus. Så er også julen mer enn mat og klær, mer enn materielle goder og gaver. Vel skal vi glede oss over alt det lyse og gode som følger med julen, men vi må ikke stanse med det. Den ytre julefeiring er bare rammen omkring det egentlige innhold. En festlig og verdig ramme skal det være, som seg hør og bør. Men det som gir julen dens rette innhold og mening, er juleevangeliet og kirkegangen, julesalmene og juletrengangen.

Det er i Bibelen og i kirken vi hører om ham som kom til verden en julenatt. Der hører vi hvem han var og hvorfor han kom. Julens gledelige begivenhet består i dette at Gud skjenket verden en sønn. Han som kalte seg Menneske-Sønnen. Han som var Guds enbårne Sønn. Sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.

Juleevangeliet, ja hele Bibelens budskap kan forkortes til en eneste setning:

Så har Gud elsket verden, at han ga sin Sønn, den enbårne, forat hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

(Joh. 3. 16.)

Det vi særlig skal feste oss ved her, er at når Gud sendte sin egen Sønn til verden, så var det med en ganske bestemt hensikt.

Forat hver den som tror — — —

Først når denne hensikten for alvor går opp for oss, kan vi i sannhet feire en gledelig jul, en jul som skaper glede. Hensikten med julefeiringen skulle dypest sett være å få fornyet og styrket forholdet til Jesus Kristus. For uten ham blir det ingen virkelig og varig glede.

Med disse ord ønsker Ranheims-presten alle lesere av Ranheims-Nytt:

GLEDELIG JUL !

Ragnvald Hemstad.

Jul

Barna:

*Mor — mor, hvorfor er det jul?
Hvorfor er julen så deilig, du mor?
Hvorfor er allting så fint og så
pusset
og pyntet og renset og stellet og
stusset,
hvorfor så frydefullt klokkene
ringer,
hvorfor er det alle lysene skinner?
Mor — mor, hvorfor er det jul?*

Mor:

*Engang, mine små, for lenge, lenge
siden,
der fødtes et barn just i julekvelds-
tiden.
Det barnet var Jesus. Han kom fra
sin himmel
og levde et liv her i jordlivets
vrimmel.
Han kom for å åpne oss himmelens
døre,
han kom for oss alle til Herren
å føre.
Han kom for å sone vår synd og
vår brøde.
— av kjærlighet var det at han
lot seg føde
hin velsignede jul.*

Josefine Janson

Av Ranheim Papirfabriks historie

(Forts. fra nr. 3/1964)

1899. KATASTROFEN

Der er tidligere gitt en fremstilling av firmaet Christophersens utvikling i sin alminnelighet. Fremstillingen kan suppleres med at ved nyttår 1896 syntes en krise å være forestående. Den ble overvunnet ved at Christophersen skaffet 400.000 kroner i helt frisk kapital, men det var en advarsel som bl. a. førte til at etter det tidspunkt innlot firmaet seg ikke på nye foretagender av nevneverdig omfang. Kirschenstein måtte også nå anlegge et mere nøkternt syn på stillingen.

Vi kjenner ikke nærmere til sakens gang de første måneder av 1899. Hele vinteren 1898/99 og utover våren ble det arbeidet intenst på salg av Ranheim, dog uten resultat. Bønsdalen var under en høyst påkrevet rekonstruksjon på forsommeren uten at det var kommet til noe resultat. På Gjøvik — firmaets tredje industriengasjement — var foretatt omfattende ombygninger for henimot 2 millioner kroner ved omleggingen fra sulfat til sulfittproduksjon. I de første dager av juni nådde krisen høydepunktet med en akrobatisk jonglering med vekslers, og så sent som 9. juni fikk Christophersen 40.000 pund sterling i en Kristianiabank. Men det berget ikke. Den 12. juni innstilte firmaet sine betalinger, og representanter for bankene trådte sammen til et møte som førte til at firmaet ble innlevert til skifteretten som konkursbo den 19. juni, samtidig med at dets innehavere innleverte sine privatboer til konkurs. Som bobestyrer ble beskikket advokat Johnny Ramm som formann og banksjef F. Nicolaysen og disponent Lars Bjønnes som bisittere. Ved konkursens åpning ble passiva anslått til 10 mill. kroner, aktiva til 5 mill., vesentlig de tre nevnte industrianlegg. Slutttoppgjøret kom til å vise passiva 12 mill. kroner.

Ved konkursens åpning og fortvarende tre og et halvt år ble Ranheim

fabrikkanlegg behandlet som et av firmaets aktiva — hva de reelt sett også var. Men det skulle egentlig, som eget aksjeselskap, helt fra begynnelsen vært behandlet som eget konkursbo. Det ble også gjort, men først fra november 1902.

Bobestyrelsens innberetning forelå 1. mars 1900, og der uttales som de viktigste årsaker til konkursen:

Forretningen hadde tatt et sådant omfang at dens ledere syntes å ha vært ute av stand til å følge dens enkeltheter med fornøden oppmerksomhet.

Forretningens kapital har vært spredt over et i forhold til kapitalens omfang utilbørlig stort antal foretagender.

Firmaets innehavere hadde selv manglet teknisk utdannelse og vært utsatt for store skuffelser gjennom mangelfull teknisk assistanse.

Firmaets innehavere hadde ligget under for den fristelse en stor kreditt, et gunstig pengemarked og en ytterst lettsindig inøtekommenhet fra bankmessig hold frembød til gjennom fortsatt pengeforstrekning å søke reddet kapital som allerede var anbrakt i betydelige industrielle foretagender.

Med hensyn til å trekke firmaets innehavere kriminelt til ansvar: Intet å anke over bokførselen, heller ikke over innehavernes personlige forbruk. Annerledes stilte det seg med hensyn til omsetning av udekkete checks. Det hadde foregått et vekselrytteri i stor stil. Kriminelt ansvar burde gjøres mot Christophersen og Kirschenstein, særlig i anledning disposisjonene i det siste år.

3 måneder deretter ble det bestemt at saken mot Christophersen skulle innstilles, da han var meget syk, led av morbus Brightii (nyresykdom). Han døde 21/11 1900.

For Ranheims vedkommende bestemte bobestyrelsen at driften skulle fortsette. Og det gjorde den under usedvanlig vanskelige forhold. Tilførselen av ved og hjelpestoffer var stan-

set, ingen lossing av kull eller frakt på jernbanen, ingen kasse til lønninger. Bobestyrelsen skaffet imidlertid de helt nødvendige midler, personalet ble i sine stillinger, leveransene kom i gang igjen, alt under bobestyrelsens nøye kontroll. Abraham Grimstevdt var den eneste av hovedfirmaets høyere funksjonærer som ble sittende i boets administrasjon fra tiden før konkursen. Det var heldig for Ranheim å ha ham der, som var så godt kjent med forholdene. Vanskeligst var det å få ordnet med forskudd på tømmerleveringene, men det gikk omsider i orden. Det ble bestilt en ny koker i stedet for en som var sprengt i mai. Blekeriet ble nedlagt — foreløbig. Atter en gang ble det bestemt at all cellulose skulle gå til papir, men heller ikke denne gang ble det gjennomført. Cellulosefabrikken produserte ca. 10 tonn pr. døgn med bare 2 kokere, papirfabrikken 6—8 tonn pr.

døgn, og fra september kan man si at krisen for driften var overstått.

Lundberg og Larsen hadde 3. juli satt opp en beregning hvormed de mente å forklare at konkursboet ville tjene 80.000 kroner på å drive fabrikken i stedet for å stanse. Men de regnet ikke med mere enn 10.000 kroner i overskudd på cellulosefabrikken, 20.000 kroner på papirfabrikken og 20.000 kroner på teglverket.

Omstendighetene kom Ranheim til hjelp i en viss grad: Fra sommeren 1899 inntrådte vannmangel så vel i Nord-Amerika som i Nord-Europa, fra oktober gjorde boerkrigen seg gjeldende, begge deler fremkalte omslag i konjunkturerne og økt etterspørsel etter papir. Prisene steg hurtig, men samtidig steg også råstoffprisene, især på hjelpestoffer, slik at den virkelige verdi av prisstigningen ble betydelig redusert.

(Forts.)

Norgesrekord-holdere på 5000 m løp synes å trives på Ranheim. Øistein Saksvik hadde den først av dette trekløveret, siden Ernst Larsen og deretter Odd Fuglem. Det må være en oppgave å få rekorden tilbake igjen hit til Ranheim.

Hva jernbanens tidskrift „Vårt Yrke” skriver om Ranheim

— Det er «ranheimslukt», sier folk i Trondheim med et smil.

Om det ikke nettopp er godlukt som kommer fra A/S Ranheim Papirfabrik, så betyr nemlig den umiskjennelige duft som stryker over byen at det er vind fra øst og altså godvær i vente.

I og med kommunesammenslutningen ved årsskiftet er denne byens egen «værvarslar» også blitt byens egen storbedrift som skaffer ikke så få velkomne skattekroner til kassen i det nye Stor-Trondheim.

Tradisjon og ekspansjon er to ord som begge med like full rett kan brukes om Ranheim Papirfabrik. Bedriften feiret sitt 75-års jubileum den 12. september 1959. Den nære kontakt mellom bedriften og Norges Statsbaner ble markert også ved denne anledning. Mens en rekke av de ansatte ble dekorert med Kongens For tjenstmedalje og Norges Vels medalje ble et av våre diesellok prydet med små grantrær, norske flagg og fabrikkens markante varemerke — isbjørnen og tømmerstokken. Slik pyntet til fest brakte «jubileumsekspressen» de over 900 gjester til festlig hetene på Hotell Prinsen i Trondheim.

I dag er det neppe mange stener igjen på Ranheim av den opprinnelige fabrikk som i sin tid ble anlagt av stortingsmann, ingeniør og brukseier Lauritz Jensen. Som et ruvende industrikompleks ligger den moderne bedrift ved riksvei 50 øst for bykjernen, et vakkert anlegg som vitner om systematisk planlegging og effektivitet.

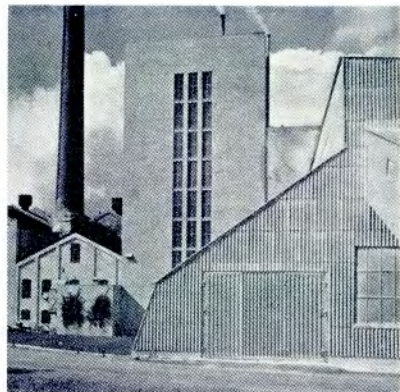
Ekspansjonen i etterkrigsårene har på mange måter vært et industrielt eventyr, og bedriftens produksjonskapasitet er i dag 3 ganger større enn ved krigens slutt. Fabrikken er kommet opp i 30 000-tonnssklassen, og årsproduksjonen har en salgsverdi av henimot 50 mill. kroner. I fjor kunne Ranheim Papirfabrik sette et foreløpig punktum for den utbygging som har foregått i stadig akselererende tempo og som har kostet rundt et

halvt hundre millioner kroner. Fremdeles er bedriften inne i en rasjonaliseringsperiode som ikke minst tar sikte på å trygge arbeidsplassene under økende konkurranse. Det nye sodahuset sto ferdig i 1958 — et rent punkthus med sine 32 meters høyde. Dermed hadde man fjernet en flaskehals i produksjonen, som kunne økes med 100 pst. i forhold til hva det gamle sodahuset klarte å lage kokevæske for.

For knapt tre år siden satte så fabriken i gang landets største kombinerte papirmaskin, et teknisk vidunder på 650 tonn til 12 millioner kroner slik den står i sin egen ruvende maskinhall — ja, som en hel fabrikk for seg selv! Denne maskin har fått betegnelsen «PM 5». Det vil si at den er fabrikkens femte papirmaskin. Den kan produsere både tynt pose- og innpakningspapir, tykkere sekkepapir og alle mulige andre kraftpapirkvaliteter — hver enkelt artikkel naturligvis til sin tid. Kapasiteten er 50 tonn papir i døgnet. Over 60 meter lang er denne maskinen, så det er litt av en spaseretur fra «våtenden», hvor massen føres inn, forbi press- og tørkepartiet fram til opprullingen. Rundt regnet 70 av våre jernbanevogner måtte til for å bringe kjempens forskjellige deler fram til fabriken, og da forstår en jernbanemann at det er tale om dimensjoner!

Men utbyggingen ved Ranheim Papirfabrik har ikke tatt slutt i og med at denne store papirmaskinen er kommet i drift. Senere har man gjennomført en større utvidelse av cellulosefabrikkens kapasitet til 35 000 tonn pr. år. Papirmaskin nr. 1 er ombygget og har fått øket kapasitet, sekkefabrikken er flyttet inn i store, lyse lokaler i tilknytning til et nytt papirlager med en lagerflate på 6500 kvm. Et nytt, moderne barkeanlegg må nærmest betraktes som service for å imøtekomme skogeiernes krav.

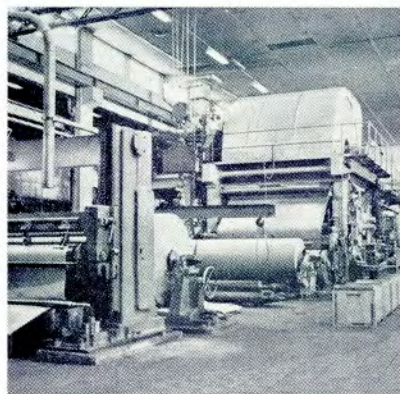
Til å begynne med tok bedriften først og fremst sikte på utvidet kapasitet, men med tanke på usikkerheten

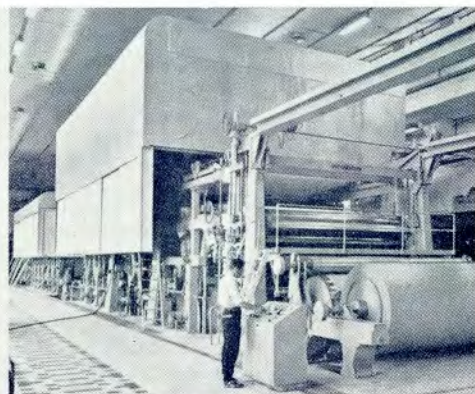
Sulfatlager og sodahus

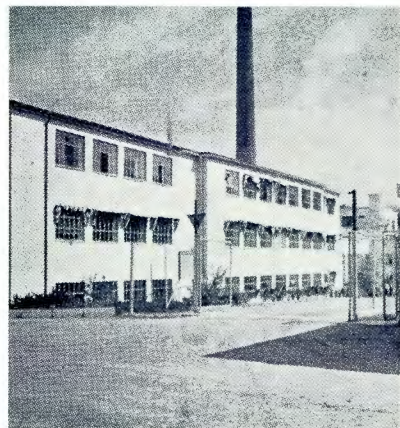
Cellulosefabrikken

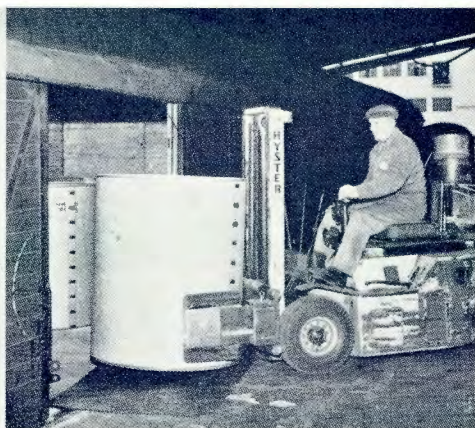
PM IV forrest — PM III i bakgrunnen

PM V — sett fra opprullingen

Etterbehandlingsavdelingen

Innlasting av sekkepapir til Norsk Hydro

om framtidig virketilgang og avsetningsmuligheter, satser man i dag på kvalitetsforbedringer og spesialiteter. Utvidelse og modernisering av sekkefabrikken er et ledd i dette program. Et teknisk vidunder for seg er her den store såkalte «bunnlegger» — en maskin som lager klebede sekker med og uten ventil. Med denne kompliserte maskin, sekkehylsemaskin og gummieringsanlegg for papir, har Ranheim Papirfabrik tatt de første skritt med sikte på stadig videre foredling av produktene. I sekkefabrikken med sine 1700 kvm gulvflate er det også plass nok for utvidelse av produksjonen.

Med stadig økende produksjon og sitt store forbruk av råstoff, er Ranheim Papirfabrik vår største godskunde i Trondheim distrikt, og gjennom alle år har det funnet sted et tillitsfullt samarbeid. Går man gjennom lageret for ferdigvarer, vil man kunne merke seg forsendelsesadresser til alle fem verdensdelene. Selv i så fjerne land som New Zealand og Kantonøyene blir daglig eksotiske frukter og landbruksprodukter emballert i produkter fra Ranheim. Kraftpapiret herfra og fabrikkmerket med isbjørnen står det respekt av verden over.

Statsbanene hjelper i høy grad Ranheim Papirfabrik med å skaffe fram råstoffer og «sende Kraft til andre». I 1963 besørget NSB transport av 3445 vognlaster eller 40 053 tonn flis ved og tømmer til bedriften. Det tilsvarende ca. 11,5 vogner eller 133,5 tonn pr. dag året rundt. Av papir fra fabrikkens transporterte vi 1171 vogner eller 16 673 tonn. Det tilsvarende ca. 4 vogner eller 56 tonn pr. dag. Med andre ord fraktet vi til eller fra Ranheim Papirfabrik hver eneste dag ca. 15,5 vognlaster eller ca. 189 tonn last.

Dette er transporter som teller i det store regnskap. Men så er da Ranheim Papirfabrik utstyrt som en hel godsstasjon med nesten 2 km jernbanespor innen fabrikkområdet.

Helt fra starten i 1884 har A/S Ranheim Papirfabrik gjort utstrakt bruk av NSB og har vært avhengig av effektiv jernbanetransport. I virkeligheten var åpningen av Meråker-

banen i 1881 en av de mange faktorer som betinget starten av bedriften. I et av bedriftsavisen Ranheims-Nytt's siste nummer er gjengitt en kuriositet i form av et brevkort fra NSB datert 16. februar 1906 til daværende kassierer Hirsch ved Ranheim. Det dreier seg om fraktsatser for papir fra Ranheim til Trondheim og Oslo. Frakten pr. 100 kilo last til Kristiania var den gang kr. 1,26 mot i dag (til Oslo) kr. 7,50 eller 6 ganger så mye. «Opplyses det imidlertid at et tonn papir den gang kostet noe over 200 kroner og i dag 12—1500 kroner, så ser vi at fraktsatsene og papirsatsene har fulgt så noenlunde ad», heter det i bladet.

Men Ranheim Papirfabrik er ikke bare en av våre store fraktkunder. Også for persontrafikken har bedriften hatt stor betydning, både lokalt i trafikken mellom Ranheim og bykjernen, og på de lengere strekninger. Med glede arrangerer vi år etter år reiser for ranheimsbarna med tog eller buss til feiringen i Trondheim 17. mai og dessuten tradisjonelle vårreiser til fjellet. For Ranheim er en levende bedrift hvor den enkeltes ve og vel teller med i bildet.

Det er neppe mange store bedrifter selv i vårt land som ligger så vakkert til som A/S Ranheim Papirfabrik. Oppover i lia ligger trivelige boliger for arbeidere og funksjonærer, med utsikt over den brede Trondheimsfjorden, og med den stilrene, hvitkalkede kirken ytterst på odden. Etterhvert trenger byen seg utover mot det gamle industrisentrum, og om ikke lenge vil Ranheim ha grodd sammen med Trondheims øvrige boligstrøk.

«Kraft» fra Ranheim har ikke bare tatt form av papir. Også i idrettens verden har Ranheim skapt seg et navn. I det industrimiljø som er grodd opp med bedriften, har idrettsinteressen vært et sterkt innslag. Innen friidretten har navn som Øistein Saksvik og Ernst Larsen god klang. Heller ikke går det an å nevne Ranheim uten at man også tar ordet fotball i sin munn. I trøndersk fotball — og for så vidt i landsmålestokk — har Ranheim stått i fremste rekke. Spillere herfra har vært å se på lands-

laget. Det kan være nok å nevne Johan og Hans Saksvik. Ikke minst idretten har vært med på å skape en patriotisme som er både vel forankret og vel begrunnet. Enhver trønder kjenner Ranheimsvisa: «Vi har spleisa på ein baill, vi kain både speinn og skaill»

A. F.

BRANN!

Når man skal fyre opp i ovnen hjemme eller på hytta, benytter de fleste av oss papir og trefliser for å få skikkelig varme fortest mulig. Da vår bedrift produserer papir, og som råvirke benytter mye flisved, vil det være temmelig brannfarlig på mange plasser rundt i fabrikkene. Derfor er det da også røykeforbud i mange avdelinger — utenom de opprettede røykeplasser, og brudd på disse regler er en meget alvorlig sak.

Men selv om vi er forsiktige kan uhellet være ute — og det var det som skjedde i huggeriet den 6. oktober, da flammene slo opp fra huggerikjelleren ved flishugg nr. 2.

Brannvernleder John Guldberg ble varslet, og han beordret straks varsel sendt Trondheim Brannvesen. Da brannbilene fra Trondheim kom til stede hadde dog bedriftens brannvern så godt som slokket brannen og etter-slokking var i gang.

Som så ofte før viste vårt brannvern sin berettigelse, og det er tydelig at karene er godt trimmet, slik at de handler hurtig og effektivt når uhellet er ute.

Både bedriften og de ansatte har grunn til å være brannfolkene takknemlige. Vi husker ennå huggeribrannen i 1937 som førte til flere ukers driftsstans midt på kaldeste vinteren. Nå hadde riktignok ikke flammene de samme spredningsmuligheter som den gang på grunn av at det ildsfarlige tretak er skiftet ut med ikke brennbare konstruksjoner. Likevel ville utvilsomt skadene blitt større uten det effektive slokkingsarbeid som brannvernet utførte.

La oss derfor rope et skikkelig «hurra» for karene i vårt brannvesen, — for godt utført jobb.

*«Jeg kan ikke komme ut i ettermiddag,» sa Per til kameratene sine.
«Jeg har lovet far å hjelpe ham med hjemmeregningen min.»*

Det er ikke stort vi husker om lyset og dets hastighet, vi vet bare at det når altfor tidlig ned til jorden om morgenen.

*En mann som kom inn på skattefogdens kontor, forklarte sitt ærend:
«Jeg hadde bare lyst til å se de folkene jeg arbeider for!»*

Et brev — et bilde rundt omkring

En dag i slutten av mai fikk jeg et brev med mange fine frimerker på, og som jeg ante var det fra Emma Nordgaard, født Sandvik. Altså en ranheimsjente som for en del år siden resonnerte som så, det finnes vel flere levelige steder på vår klode. Hvorfor ikke forsøke? Som tenkt så gjort. Nå bor hun i Bellingham i staten Washington på vestsida av Nord Amerika.

Det går kanskje å komme lengre bort fra Ranheim her på vår klode, men neppe tror jeg ranheimslukta trenger dit heller. Likevel kan vel tankene ta hurtigste vei til ungdomsheimen på grensa mellom Hansbakken og Være. Minnene kan trenge på —.

Hun får sendt Ranheims-Nytt, og for oss i redaksjonen er det særdeles hyggelig å høre hva hun mener om det. Vi gjengir av brevet:

«Å nei så morsomt det er å motta R.-Nytt. Marsnummeret kom den 6. mai, du vet det er langt mellom Ranheim og Bellingham for trykksaker. Støvsuger og støvklut fikk en ekstra hvilestund. Jeg fant meg en god stol og begynte å gå gjennom R.N. Som en begynnelse går jeg gjennom og ser på bildene, kjente ansikter her og

der, leser noen stykker, til det blir tid til å lese det hele fra perm til perm. Da jeg i marsnummeret kom til side 16 og så bildet «Fra en svunnen tid», kom jeg til å tenke på et gammelt gulnet bilde i min gamle album. Jeg tok det frem og begynte å se det over. Det står i sangen: «Vi leste til øyet ble stort og vått». Men jeg stirret så øyet ble «sårt og vått». Resultatet ble at de eneste jeg kjente var min gamle far og Joakim Grytbak. Jeg tok bildet med til en fotograf og spurte om det kunne forbedres. Jo da var svaret, det kunne gjøres meget klarere. Så nå har jeg atter stirret på det nye bildet, både med øyne og forstørrelsesglas, men er ikke mye klokere. Kun to er jeg sikker på å kjenne. Mannen på tralla er Joakim Grytbak, og den gamle med skjegget er min kjære far Petter Sandvik. Jeg undres på om den lille foran med begge hendene i lommene er Otto Stene, og han lengst til høyre minner meg om Efraim Johansen. Men kan hende jeg tar feil. Hvis det er dem, kan de sikkert gi navn på alle de andre også, og hvor gammelt bildet er. Jeg tror det må være minst 50 år siden det er tatt, i hvertfall over 40. Hva jeg undres på er om du

ville være interessert i det for R.N. Derfor sender jeg det til deg, og hvis du ikke kan gjøre bruk av det, vil du da være så snild å gi det til Johan Wikstrøm, så han kan se sin bestefar som fjæraarbeider. Det er nesten rart, det er en flokk unggutter sammen med en gammel kaill. Tenker de hadde mye morro, far var så lettlivet.

Vi venter på sol og sommer her i Bellingham, har hatt en lang, kald og våt vår — — »

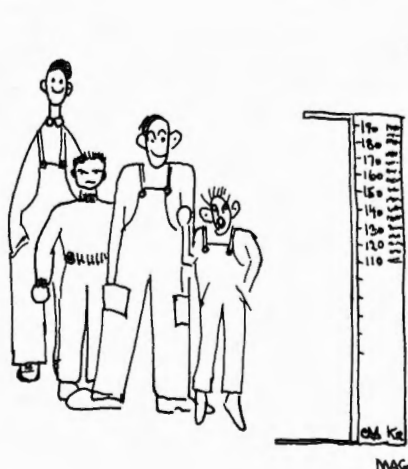
Slik er det i Bellingham. Vi venter ennå på sommeren.

Ja, vi har snakket med Efraim Johansen og flere. Tilsammen har vi identifisert mange. Mannen på tralla er Joacim Grytbak, og Petter Sandvik er han med skjegget. Men vi kjenner også igjen Hermod Holum. Johan Andresen, og ganske riktig Otto Stene. Videre ser vi Eivind Ahlberg, Efraim Johansen (stemmer også), Karl Syrstad, Jon Kristiansen, Ole Hammerhaug? og Nils Salhus. Resten er ukjente for oss, men enkelte av leserne kjenner kanskje flere.

Ja det krydde av folk i fjæra den gang dette bildet ble tatt (omkring 1918), sier Efraim Johansen. Bildet er av den såkalte «Guttegjengen». Johansen har mye å fortelle om fra denne tid. Arbeidsforholdene var ikke som i dag. Guttene for ekspl., fikk betaling etter størrelse og lengde. Et halvt hode lengre ga penger i pun-

gen. Men det var ikke alltid at denne målestokk var å lite på. Det fantes lange og late, kontra korte og his-sige. En gang ble guttegjengen enige om å gå til streik mot denne målestokken. Johansen minnes at dispo-nent Lundberg varslet far hans om at nå måtte Efraim komme på ar-beide. Men guttegjengen holdt sam-men til de fikk ordnede forhold med alderen som målestokk. Lundberg tok seg ofte tid til å inispisere gutte-gjengen. Syntes han farten var i saktmodigste laget for de som satte av flis oppe i jernbanespoet, fikk de gjerne denne: «For sjuttan, de åker jo som om de skulle bære lik til graven».

I depresjonsperioden etter forrige verdenskrig kjørtes det selulose på «gammeletta», og denne ble lagret på Tegilverket, Hansbak-låven o.s.v. Guttegjengen var med og kjørte mas-sen ut igjen, da etterspørselen atter meldte seg. Men den gangen var det annerledes med transporten. En gam-mel rød, sta hest som het «Ajax», populært kalt «sosialisten», var fun-gerende transportsjef. Den gikk og sto når den sjøl ville. Jobben til gut-tene var å få seluloseballene opp på langvogna, sette seg på, og så tøffet Ajax ned til lasterampen på stasjo-nen. Fartsgrensa ble aldri overskre-det.

På fredagene, lønningsdagen, skulle guttene ha det litt festlig. Da var det å sende en hemmelig kurer til Rian og kjøpe sandkaker. En fredag før fastelaven ble hele Rians beholdning av berlinerboller rekvirert av guttegjengingen, og alle ranheimskonene ble foruten. Men hos guttene rullet det boller.

Johansen har mange beretninger om en bas som het Lorås. Da hele guttegjengingen ved skiftets begynnelse sto på kaia klar til batalje, var arbeidsordren fra Lorås bestandig slik: «Staup dokk nerri læktern». Og så bordet gjengen skuta.

Slike ting hendte i «fjæra» for 50 år siden. Også i dag skjer det ting derne. Hvordan det blir om nye 50 år vet ingen.

B

Nytt fra forslagsvirksomheten

12 forslag er ferdigbehandlet av forslagskomiteen og følgende ble premiert av bedriftsledelsen.

Meldekort nr. 247.

Sikring mot massesøl fra Oliwer Young- filteret.

Oppmuntringspremie: kr. 100.—

Meldekort nr. 308.

Forbedring av rimssyklonen på taket i papirfabrikken.

Premie kr. 200.—

Meldekort nr. 309.

Forbedring av opprullingsmaskin nr. 14.

Premie kr. 150.—

Meldekort nr. 310.

Forslag ang. voksing av krepprims på symaskinene i sekkefabrikken.

Premie kr. 150.—

Meldekort nr. 312.

Forbedring av lyre til avtrekksviften over PM IV.

Oppmuntringspremie kr. 100.—

Meldekort nr. 313.

Forbedring på dobbel symaskin i sekkefabrikken.

Premie kr. 150.—

Meldekort nr. 314.

Forbedring på dobbel symaskin i sekkefabrikken.

Premie kr. 250.—

Meldekort nr. 317.

Forbedring av rørsystemet gjennom brettvannskummen på PM IV.

Premie kr. 250.—

Meldekort nr. 318.

Forslag ang. transport av massen til utskottskummen under stopp og igangkjøring på PM IV.

Premie kr. 150.—

Meldekort nr. 319.

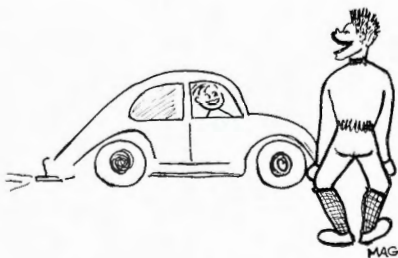
Forslag ang. rørsystemet mellom sugepumpene til sugeskum og sugepress på PM IV.

Premie kr. 200.—

To forslag ble ikke premiært, og et vil bli vurdert på nytt før eventuell premie blir fastsatt.

Ifølge statuttene for forslagsvirksomheten skal innholdet av de premierte forslag bekjentgjøres og med forslagsstillerens navn. Når navnene mangler i oversikten ovenfor kommer det av at våre ansatte ser ut til å ha liten lyst til å komme frem i lyset. Det burde jo helst være slik at man betraktet det som en ære å bli honorert for en god idé.

T. R.

PA HJEMVEI

En ansatt ved fabrikken kommer i folkevogn, stopper og tilbyr en kamerat å sitte på.

— Kjæm æ inni dein derre blækk-kassa di, da?

— Du kain prøv å få inn kjæften først, så bli det væl plass for resten.

TEKNISK KONFERANSE

NORDISKA FILT, HALMSTAD –
AUGUST 1964

Gjennom vår velkjente forbindelse ingeniørene *Alfsen* og *Gunderson*, Oslo — fikk vi en hyggelig invitasjon til å delta i en teknisk konferanse i Halmstad.

Det møtte langt over 100 papiringeniører, som fikk anledning til å høre om de siste landevinninger når det gjelder avvanning og tørking av cellulose og papir.

Konferansen ble holdt på et meget høyt plan, og det er utarbeidet en spesiell teknisk rapport om denne del.

Her vil vi først og fremst forsøke å beskrive hvordan en av våre største filtleverandører arbeider og virker.

Nordiska Filt presenterte seg for deltagerne fra sin beste side. Det er et helt igjennom førsteklasses anlegg, grunnlagt i 1904, og med de største og vesentligste utvidelser etter 1950.

Idag omfatter anlegget et brutto gulvareal på ca. 40 000 m² og har ca. 600 ansatte.

Nordiska Filt er et internasjonalt foretagende og er medeiere i flere tilsvarende bedrifter ute i verden. Halvparten av produksjonen i Halmstad eksporteres til alle deler av verden.

Råvarene består av både naturlige og syntetiske fibrer, men fremdeles er nok ull den mest benyttede råvare. Den importeres først og fremst fra New Zealand, Australia, Storbritannia og Syd-Amerika. All ull kjøpes uvasket og gjennomgår en renselsesprosess i en over 80 m lang vaske-maskin med fem vaskekar. Ullfett, salter og andre forurensninger fjernes fra ullen, som derved mister ca. 30 % i vekt. Utrolig nok ble dette kjørt til kloakk uten forsøk på å utnytte noe av stoffene.

Den vaskete ull tørkes med varmluft og mellomlagres før den blandes.

Flere typer av ull anvendes i ett garn, og dessuten varierende mengder syntetiske fibre. Under blandingen tilsettes såkalt spinnolje emulgert

i vann, for å lette den etterfølgende karding og spinning.

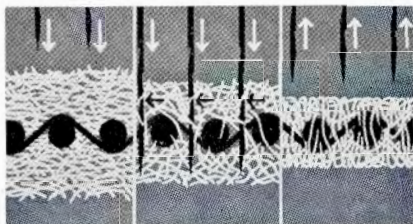
Det finnes flere ulike typer karded-maskiner, og hver enkelt består av tre seksjoner. Ved pressing gjennom disse frilegges fibrene og paralleliseres til et fiberflor. Urenheter og for korte fibre skilles også ut her. Floret deles senere opp i lengderetningen på bånd, og gis en viss tvinning. Dette kalles nu forgarn og blir rullet opp på spoler for å overføres til spinnemaskiner. Her strekkes forgarnet så fibrene paralleliseres under samtidig tvinning. Fibrene bindes derved sammen av friksjonskrefter, og man får et garn. Prosessen er helt kontinuerlig på såkalte ring-spinnmaskiner. For å få tykkere garn sammenføres to eller flere garn gjennom dublering og tvinning.

To ulike garnsystem anvendes under vevingen. Det langsgående benevnes varpen eller renningen, og det tverrgående — innslaget. Det siste føres frem og tilbake ved hjelp av skyttelen. En varp til en stor filt kan inneholde opp til 30 000 tråder. Hver eneste tråd treies for hånd gjennom et såkalt sølvøye. Dette arbeide utføres av meget flinke damer, med stor nøyaktighet og utholdenhet.

Produktet har nu kommet så langt at det skal over til vevstolene. Den største på Nordiska Filt er 18,5 m bred. Forøvrig finnes her mange typer vevstoler da de forskjellige maskinfiler varierer meget både når det gjelder materialvalg og vevmønster.

Uvilkårlig blir man en smule imponert over en slik vevstue. Skyttelen farer frem og tilbake med en imponerende hastighet, men dessverre heller ikke så lydløst.

Noen av vevstolene benyttes for produksjon av plastvirer eller plast tørkefilter, som også vi her på Ranneheim tenker å bruke.

Skjematisk bilde av nålingsprosessen

I den senere tid har det kommet en verdifull tilvekst til det som hittil har vært anvendt som maskinbekledning. De såkalte nålete filter har i det siste slått helt igjennom. En nålete filt består av en basisvev til hvilken en fibervadd festes. En mengde nåler — utstyrt med hulninger, stikkes gjennom filten og drar med seg fiber som forankres til basisveven. Denne metode tillater en rik variasjon av filtens egenskaper og gjør det mulig å fremstille en filt som er sterk og har stor evne til slippning, samtidig som den har en fin overflate. Ved dette unngås fare for markering av den våte papirbane i papirmaskinene.

I en spesiell sal henges filtene opp for nærmere granskning. Knuter skal fjernes og tråder syes i eller byttes, om det er nødvendig. Alle filtene kan ikke rundveves, så en del veves frem i store lengder, og tråd for tråd sammenføres for hånd. Et stort antall meget fingerferdige damer legger filtens ender kant i kant og drar varptråder vekselvis fra den ene inn i den andre. Dette arbeidet krever øyensynlig stor nøyaktighet, for skjøtene kan ikke merkes etterpå.

Alle ullfilter underkastes deretter en valkningsprosess som er spesiell for denne industri. Filten bløtes igjennom med en såpeoppløsning og bearbeides kraftig i en sylindervalke-maskin. Herunder krymper filten — spesielt i bredden — og veven får derved den spesielle filtstruktur. Krympingen er meget stor, så ofte må filten veves dobbelt så bred som det ferdige mål.

Målene kontrolleres nøye under denne valkningsprosess som kan ta opp til 8—10 timer.

Etter valkningen vaskes filten så spinnolje, såpe og andre forurensninger fjernes. Nesten alle filter behandles videre med kjemikalier av forskjellig slag for å gjøre dem mer motstandsdyktige mot påkjenninger under bruk.

Driftsegenskapene og filtens livslengde økes derved betydelig.

Vannet fjernes fra filtene i kraftige sentrifuger.

Noen filter skal helst ha en grov overflate, mens andre filter må være helt slette. Det siste oppnåes ved at de utstikkende fibrer brennes bort ved hjelp av en gassflamme.

Til slutt spennes filten opp for tørking mellom en oppvarmet tørkesylinder og strekkvalser. Strekkingen må nøye avpasses så filtens mål senere ikke forandrer seg i papirmaskinene. Noen av de største filtene er 9 m brede, over 100 m lange og veier mer enn 1,5 tonn.

Før pakking og ekspedering underkastes alle filter en nøyaktig kontroll. Under produksjonsprosessen finner det ellers sted en kontinuerlig kontroll. Grovhet, lengde og renhet av fibermaterialene kontrolleres Likeså jevnhet og styrke hos garnet, innstilling av vev og forløpet av de forskjellige kjemiske prosesser.

Nye typer filter og virer prøves inngående i laboratorieskala, og det er stadig nye typer under utvikling.

Uten filter og virer ville det være ganske umulig å produsere papir. Vi som arbeider i papirindustrien, har svært godt av å få et lite innblikk i produksjonen av de viktige hjelpemidler som virer og filter er. Maskinbekledningen — som så meget annet — befinner seg i en rask utviklingsperiode. Ved at de direkte filt- og vireomkostninger senkes, bedres økonomien, men utnyttelsen av papirmaskinene og de kvalitetsforbedringer som oppnås er selvfølgelig av overordentlig stor betydning.

Filtfabrikken i Halmstad ga et meget godt inntrykk, og hele besøket var meget lærerikt.

Harry Roger Olaussen.

EN JORDLAPP MED HUS PÅ EN HUSMANNSPLASS

«En husmand udi Norge,
han har det ei så godt.»

Ja, så står det i husmannsvisa.
Videre står det:

«Ja, otte skilling dagen
om Vaaren han da faar,
men sex naar det blir Vinter,
det kan du tro forslaar.
Men naar det bliver slaatten,
har han op til tolv.
Da faar han fuld erstatning
for lave Vintersold.
Da kan du tro en Husmand
sin Plads betaler fort.
Da kan han kaste Sorgen
og al Bekymring bort.»

At det var en blandet fornøyelse å
være nordmann også i de «gode gamle
dager», er vel temmelig sikkert. Men
hva skulle de gjøre, når de først var
havnet mellom «Fjord og fjell og
dyben dal». Og husmannsstanden var
nok ikke blant de som hadde det let-
test, selv om de var mange og at de
var en viktig faktor i fortidens Norge.
Det er bare så sørgelig at bygde-
granskere og historieskrivere stort
sett har neglisjert å ta med alle disse
tusener av slitere i sine historiske
betraktninger.

Nå er det ikke for å rette på dette
at Ranheims-Nytt skal forsøke å gi
en liten omtale av endel husmanns-
plasser o. l. på Ranheim og omegn.
Vi anser ikke vår kompetanse til-
strekkelig i så måte, men litt av inter-
esse kan muligens komme fram i
dagen.

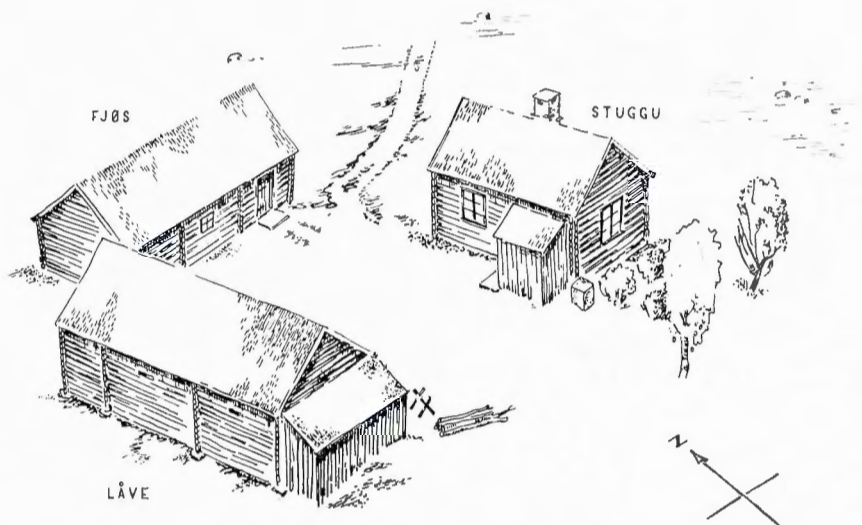
Når det gjelder selve husmanns-
systemet med pliktarbeid og den
slags, så er det vel ikke mange av
dem som blir nevnt her som kom i
berøring med det. Dette system har
jo forlenget blitt en historisk episode.
Videre vil vi si at stoffet om dette
emne har hatt en tendens til å svulme
opp, og av denne grunn blir vi nok
nødt til å la det gå over flere nummer

av Ranheims-Nytt. I dette nummer
blir det en del av Væresgrenda som
blir tatt med.

Først en kort historisk karakteris-
tikk over grenda, bygget i det vesent-
lige på opplysninger fra Strinda Byg-
debok. Men vi har også fått endel fra
andre kilder, for bygdeboka er nok i
snaueste laget på noen områder.

I følge oldtidsgranskere har det
vært bebyggelse på Være fra jern-
alderen. Ja, vi har faktisk sett old-
tidsfunn helt fra steinalderen. Den
første formen for navnet skal ha
vært Verrin. Deretter har det vært
forskjellige former for navnet. Ver-
rene, Verrini, Werren, Werre, Werrj
og Være. Hele Være har en gang
vært tillagt erkebispesetet, og det
finnes også en hypotese om hvordan
dette har gått til. I året 1837 fantes i
Nidarosdomen, i tverrskipets søndre
arms øverste kapell en marmorsten
med et kors og innskrifter med store
bokstaver fra det 13. århundre. Ved
den ene side av korset sto følgende:
«Jon erkebiskup gaf danna stain sem
gvd sialfr dack (antagelig feil for
fekk d.v.s. gav) honom.» (Jon erke-
biskop gav denne sten som gud selv
gav ham.) Ved den andre siden sto:
«Her hviler Asgavtr a Verrini bidir
firir sal hans.» (Her hviler Asgautr
på Verrini, be for hans sjel.) Det
ansees ikke usannsynlig at denne
Asgautr på Være har gitt sin eiendom
Være til kirken for å sikre seg dens
forbønn etter sin død. Det var nok
mange gårder som i den katolske tid
ble kirkeeiendom på denne måten.
Etter reformasjonen ble så gården
inndratt under kongen.

Enda en ting vil vi nevne i forbin-
delse med denne dunkle tiden i Væres
historie. Det hevdes at det har gått
en pilgrimsvei rett over Væresgrenda.
Denne veien kom, sies det, over Saks-
vikkorsen i Malvik, hvor det skulle
være reist et kors. Derav navnet Kor-
sen. Når pilegrimene kom fram til
dette sted, hadde de Nidaros i sikte,

Refsethmark

målet for sin gang, og de falt i bønn ved dette korset. Ja, så sies det. Arhundrederes gang har imidlertid utslattet alle spor etter denne pilegrimsveien, og det som i sin tid var oppfattet som den største lykke et menneske kunne oppleve, er erstattet med nye symboler og nye idealer, mange ganger. Vi ser nå at det atter planlegges en vei over Væresgrenda. Denne gangen en autostrada, en motorvei. Det er slett ikke umulig at denne nye veien kommer til å gå over en del av de områder hvor den gamle pilegrimsveien gikk.

Men så var det husmannsplassene, det vil si dem vi har fått greie på. Det er sikkert mange, mange flere, men vi får holde oss til det vi er så noenlunde sikker på.

På Østre Wæhre, Gunnar Wæhres nåværende gård, vet vi av fire plasser, nemlig følgende: Pålrommet, Johannesrommet, Ingertrøa og Øvertrøa. Om folkene som bodde der vet vi mindre, men vi har fått rede på at hele familien på en av plassene emigrerte til Amerika. Stuebygningen på Ingertrøa ble i sin tid kjøpt av Anders Grytbak, og er den dag i dag i bruk av Jakob Grytbak med frue.

Husene på Johannesrummet ble oppsatt på ny og står fremdeles. De eies nå av Ingvald Refseth.

På gården Refseth vet vi med sikkerhet at det har vært fem plasser. Vi tror det har vært ytterligere to, og vi har også hørt en tåket antagelse om enda en. For det vi vet kan det selvfølgelig ha vært mange flere. Dette gjelder forresten alle de steder vi kommer til å nevne.

De fem plassene vi har sikre beviser for er følgende: Refsethsletten, Refsethplassen, Refsethbakken, Refsethsann og Refsethmark. På gården Refseth er det den dag i dag et sted som kalles Kristofferbakken. Der skal det også i sin tid ha vært en husmannsplass. Ja, det er faktisk en fordypning i jorda og en del stein ennå, som skal være restene av en grunnmur og en kjeller. Så har vi Vollaen, en fin flate øst for Refsethsann. Der er det også sannsynlig at det har vært en plass. Og endelig sies det at det skal ha vært en plass oppe på Ravnåsen. Men dette siste må særlig tas med alt mulig forbehold.

Om beboerne på disse Refsethplassene vet vi en god del, og vi nevner at Iver og Marta Refseth bodde på

Refsethbakken

Refsethplassen

Refsethsletten

Refsethsann

Refsethsletten. Sønnen deres Olaf og hans hustru Mette overtok plassen etter dem. Både Iver og Olaf drev som fiskere. Olaf drev fisket sammen med sin bror Eistein som bodde helt nede ved sjøen. Eisteins hus eies nå av hans sønn Ingvald.

På Refsethplassen var Nils Larsen bruker til omkring 1906—07, da Paul og Annemarta Torgersen overtok. De kom fra Leistadsann i Malvik. Paul Torgersen drev plassen samtidig som han hadde sitt arbeide ved Ranheim Papirfabrik helt til etter siste verdenskrig. Han lever ennå.

På Refsethbakken var det Karl og Ingeborg Weisser som var plassfolk. Han er egentlig fra Bostadbakken i Malvik, en plass som senere ble lagt under Sjøvoll. Karl Weisser kom som barn til Fjølstadåsen og bodde der hele sin ungdomstid. Ingeborg Weisser kom fra Inderøy, fra en plass som hette Rottvollsvet. Karl Weisser arbeidet også på Ranheim Papirfabrik.

Så har vi Refsethmark, og vi har fått rede på at Antonie Sæthers besteforeldre, John og Ingeborg Kristensen bodde her. Som et bevis på at det var tæl i folk den gangen også, vil vi nevne følgende: John Kristensen kjøpte tømmeret til stua si

hos en Olaus snekker. Tømmeret lå helt nede ved den gamle riksveien, nåværende Ranheimsveien, men den gode John Kristensen hadde ikke noen problemer med det. Han tok likeså godt og bar tømmeret opp i marka der han skulle sette opp stua.

På Refsethsann var det Ole Ellingsen og hans hustru Marit som bodde. Ole Ellingsen var i sin tid eier av en av Refsethgårdene, og hustruen Marit var født Jervan. Etter disse to overtok Andreas og Anne Refseth denne plass. Disse to var barna til Ole og Marit. Johan, en annen sønn, bosatte seg på Reppe. Andreas og Anne Refseth arbeidet også i sin tid på Ranheim Papirfabrik.

Ja, så er det visst ikke stort mer å si om disse plassene og de som bodde der. Vi kan kanskje nevne at tømmeret i stua på Refsethbakken fremdeles eksisterer. Etter først å ha stått i en lang årrekke på Skjenstadbakken i Malvik, ble det revet og oppsatt på Refsethbakken. Det ble atter revet i 1946 og er nå oppsatt på Reppe, hos Jakob Henriksen.

På Refsethplassene og plassene som ellers er nevnt, er det nå så vidt en kan se at det engang har bodd folk. Det hele har gått over i historien.

E

Redaksjonen i Ranheims-Nytt ønsker alle sine skribenter,
medarbeidere og lesere en riktig god jul!

70 år:

Ingvald Værås	4/2	- 65
Einar Jakobsen	24/2	- 65
Ole Faksvåg	26/2	- 65

60 år:

Halvdan Hårberg	31/1	- 65
Halvdan Erlingsen	3/2	- 65
Leif Svendsen	6/2	- 65
Ole Johansen	1/3	- 65
Reidar Kvam	10/3	- 65

50 år:

Asbjørn Olsen	31/12	- 64
Arne Brekke	17/1	- 65
Per Enlid	25/1	- 65
Erling Dyblie	4/2	- 65
Rolf Barstad	12/2	- 65

Fra gammelkjeratten. Den ene er Harald Eriksen, den andre er ukjent.

Tur for bedriftens pensjonister ***6. oktober 1964***

For første gang har bedriften arrangert en tur for sine pensjonister og ruten gikk om Hømmelvik—Mostadmarka til Selbu og deretter tilbake til Ranheim om Hell.

For å undersøke stemningen for en slik tur blant pensjonistene ble det først sendt en foreløpig innbydelse og det viste seg snart at interessen var til stede i høy grad. Riktignok

var det en del som måtte si nei takk på grunn av sviktende helse, men da bussene startet fra vakta tirsdag kl. 10,30 var 56 pensjonister på vei til Selbu. Været var tåkete og trist ved starten, men humøret var likevel på topp og flere uttrykte allerede da sin takknemlighet for arrangementet.

Etter hvert glimtet sola til fra noen sprekker i tåketeppeet og like

før vi nådde «Verket» oppe i Mostadmarka brøt vi gjennom «tåkemuren» og kjørte inn i et vell av høstfarger fra lyng og mo, fra bjørk og osp og rogn, med en tindrende blå himmel over. Vi tok en røykpause ved «Verket» og ruslet rundt og pratet om det som en gang der hadde vært. Så fulgte vi veien i sving og krok frem mot Selbustrand og plutselig lå sjøen der, spellblank og blå med bygda i høstskrud rundt.

Vi nådde Balstad pensjonat ca. kl. 12,15 og benyttet anledningen til å spasere og til å slikke sol — været innbød til begge deler. Middagen ble servert en time etter ankomsten og smakte fortreffelig.

Tormod Barstad sørget for at stemningen ble den aller beste — med sang og tale. Den første sangen forsamlingen stemte i var «Syng kun i din ungdoms vår» og etterpå ble det både tостemt og flerstemt. Alle syntes det var hyggelig med sangen, men den vesentlige årsaken var å sørge for mosjon slik at man kunne forsyne seg kraftig av steika «dein anner gongen å».

Etter middagen ble der servert kaffe med nydelige hjemmebakte kaker til, oppe i salongen. Anton Larsen takket for turen med noen pene ord til bedriften og bedriftsledelsen og etter en liten pust pakket vi sammen og krøp inn i bussene igjen. På veien hjem møtte vi tåka på nytt og den understreket på den måten hvor fint vi hadde hatt det i Selbu.

Alt gikk vel på turen og alle syntes å være riktig fornøyd og takknemlig for arrangementet. Unntagelsen måtte være Ole Stuenes som gjerne ville ha hatt seg en livat sving om på pensjonatet. Men så er jo ikke han stort over 85 år og ungdommen klager alltid vet vi.

*

På Selbu-tur.

Turen som Ranheim Papirfabrik arrangerte for oss pensjonister med ektefeller den 6. oktober, ble for oss alle en trivelig «Selbu-tur». Humøret var blant oss alle hele tiden på topp, selv om alderen for de fleste var mellom 70 og 90 år. Turen gikk til

Balstad pensjonat, hvor vi ble motatt med godt humør og vennlighet og ikke å forglemme, en middag som var særst god. Middagen forløp i en munter stemning med allsang, og taler av Ronæs og Barstad.

Etterpå servertes kaffe og delige kaker og praten gikk om gamle og nye tider.

I sin tale nevnte personalsekretær Ronæss, muligheten av en tur hver sommer, dersom det blant pensjonistene viste seg å være stemning for det, og den en nok tilstede i rikt mo'n. Vi pensjonister husker gjerne med interesse vår gamle arbeidsplass, og at bedriften også husker oss er vi veldig takknemlig for.

På pensjonistenes vegne vil jeg på denne måte, hjertelig få takke bedriften og dens ledelse, for denne for oss så minnerike tur. Vi takker også hr. Ronæs og Barstad som ledet oss så godt og sikkert på hele turen.

Anton Larsen.

*

Flere deltakere har uttalt seg om turen:

Sigrid Hammerhaug, Jorun Grytbak og Augusta Gabrielsen hadde bare lovord og var skjønt enige om at turen var storartet. De håpet på flere i årene framover —

*

Olaf Hellem og frue mente at turen var «alle tiders», og ga mersmak —

Slike og lignende uttalelser har vi fått fra alle vi har snakket med, så det må kunne sies at turen var meget vellykket.

Hver alder har sine sorger — trist er det først når den ikke har noen gleder.

Tackeray.

VERNERAPPORT FOR 3. KVARTAL 1964

Sommeren 1964 gikk ikke uten arbeidsulykker. Juli som burde være en fin måned, førte med seg 3 arbeidsulykker — august fulgte opp med 4, og man ventet seg det verste. Heldigvis kom så en lykkelig september hvor vi kunne notere 0 i protokollen. Sum for kvartalet ble altså 7 arbeids-

ulykker med tilsammen 138 fraværsdager. I tillegg kommer 92 fraværsdager på grunn av skader tidligere, slik at sum fraværsdager på grunn av skader i 3. kvartal blir 240.

Avdelingsvis fordelte skadene i 3. kvartal seg slik:

Cellulosefabrikken:	1 skade med	2
Hovedavd.:	1 » »	28
Etterbeh.avd.:	0 » »	0
Salen:	0 » »	0
Sekkefabrikken:	0 » »	0
Mek. verksted	1 » »	24
Bygn.avd.:	3 » »	60
Transportavd.:	1 » »	24
Ranheimsskogen:	0 » »	0
7 skader m/ 138		

frav.dager	+	fra tidl.	19 frav.dager
»	+	» »	61 »
»			
»			
»			
»			
»			
»			
»	+	» »	12 »
frav.dager	+	fra tidl.	92 frav.dager

Sammenlignet med tidligere år gir dette:

	Antall skader	Antall fraværsdager	Pr. skade
3. kv. 1959	6 sk.	162 dgr.	27,0 dgr.
3. » 1960	10 »	208 »	20,8 »
3. » 1961	8 »	266 »	33,2 »
3. » 1962	9 »	190 »	21,1 »
3. » 1963	8 »	82 »	10,3 »
3. » 1964	7 »	138 »	19,7 »

Det umiddelbare inntrykk man kan få av ovenstående oppstilling er at det i hvert fall ikke har blitt verre enn tidligere. Men den bedringen som kan spores blir nok for liten til at statistikken for hele året kan «redde», — 1. kvartals dystre tall, hele 19 skader vil sørge for det.

Skadene i 3. kvartal skyldes stort sett svikt hos den menneskelige faktor. En av ulykkene skyldtes at en festekrok røk. Verneutvalget har anmodet om at denne type kroker blir skiftet ut, da man også tidligere har hatt uhell av samme karakter.

Vi er nå inne i årets mørkeste måneder, og vi vet på forhånd at tallet på arbeidsulykker vil stige igjen fra sommermånedene. Den første halvpart av 4. kvartal har notert seg for 7 arbeidsulykker — og enda står

de mørkeste dagene igjen.

Er våre arbeidsplasser så dårlig opplyst da? Nei, det er ikke der vi finner årsaken, det er menneskene selv som preges av årstiden. Dette er lett å fastslå ved å se på hva det er som fører til skader. Såkalte «hendelige uhell» inntreffer oftere etter hvert som dagene blir kortere, — vi blir mindre oppmerksomme, det ser faktisk ut som om vi blir mer og mindre sløvet av mangel på sollys.

Men når det nå engang er slik, og vi vet at slik vil det alltid være — la oss da benytte det eneste vern som finnes mot alle disse unødvendige ulykkene, nemlig forsiktighet. Det vernet må vi sørge for selv, hver enkelt av oss, — og det skulle være en selvfølge å benytte dette vernet — alltid.

Verneleder

Bedriftsidrett

Da «Ranheim Kraft» våren 1963 arrangerte terrengløp, fikk vi 3 deltakere. For å blåse litt liv i denne idretten, ble det i år utsendt innbydelse til 70 bedriftslag, og da starten gikk på «Tømmersletta» den 29. april, hadde vi oppnådd å få 30 løpere på startstreket. Noe som ble betraktet som rekorddeltakelse, av kretsens folk. Ranheims egen Gisle Galåen viste seg å være suveren, han vant over samtlige med stor margin. De øvrige 4 fra Ranheim måtte finne seg i å bli lenger nede på resultatlisten.

Løpere fra «Ranheim Kraft» deltok senere utover våren i flere løp, og resultatene viste at formkurven steg. Toppen ble nådd under Kretsmesterskapet hvor Karl Dahl ble mester i kl. 35—42 år, mens Morten Lillefloth ble nr. 2 i kl. 18—25 år.

«Ranheim Kraft» deltok også med 7 manns lag i Olavstafetten i vår, og oppnådde å bli beste bedriftslag, og 17. september ble suksessen gjentatt i Nobø-stafetten for 4-mannslag. Her ble det napp i vandrepokal og ellers pokaler til alle fire.

to.

Stoff til neste nr. av R.N. leveres til redaksjonen innen 10. februar 1965.

Stramme karer. Bildet tatt for ca. 40 år siden av Efr. Johansen.

Fra v.: Kaare Knutsen, Oskar Skjervold, Oskar Grytbak, Alvin Andersson, Ludvik Grytbak, Paul Skjervold og Jens Rian.

HYTTEDRØMMER

Ser man 35—40 år tilbake i tiden og forsøker å rekonstruere noe av det som har skjedd fra 1925 og til i dag, både på det ene og andre området, må man vel være enige om at uttrykket «Gode gamle dager» ikke holder stikk.

Jeg tenker først og fremst på levestandarden for den, skal jeg si, alminnelige norske borger, — eller mannen i gata.

I de dårlige 1920—30-årene var det slettes ikke greit hverken for den ene eller den andre, og vi som opplevde disse årene vil på ingen måte ha dem igjen.

Når vi snakker om denne tidsperioden for ungdommen av i dag, har de svært vanskelig for å forstå dette, og

det er vel ikke så rart, for det er jo en kolossal forskjell.

I 1930-årene hadde en vanlig arbeider på Ranheim ca. 45—50 kroner pr. uke i brutto lønn. Dette var i og for seg ikke så aller verst, da prisene på vanlig forbrukervarer sto noenlunde i forhold til lønnen, men når man i lange perioder måtte kjøre fabrikken med innskrenket drift, og det kun ble 2-3 skift pr. uke, da ble nok problemene ofte ganske store og vanskelige å løse.

Teknikken og hjelpemidlene både i bedriften og på kjøkkenet var nok svært beskjedne mot i dag, og kravene også mye mer beskjedne.

Hvem hadde: elektrisk komfyr — mixmaster — støvsuger — flotte lys-

armaturer — vaskemaskin — kjøleskap — dypfryser — radio — TV — oljekamin osv.? Å nei, det var nok en svart vedkomfyr, og husmoren måtte nok selv være vaskemaskin.

Den stadig økede leevstandard, spesielt i de siste 10 årene har gjort at hjemmene og utstyret i hjemmene og for familiemedlemmene har helt endret karakter.

En vanlig trampsykel regnes idag som en forbruksvare fra barnets 7-8 års alder, og så kommer mopeden — motorsykkelen og bilen etterhvert oppover årene. Alle skal vi ha mest mulig av livets goder, og det er etter min mening riktig også sett fra samfunnsmessig synspunkt, og det som i dag er de fleste familiers store drøm er drømmen om en egen hytte ved sjøen — eller på fjellet.

Er hytte en luksus? Nei.

Kravene til en hytte er som alt annet svært forskjellig fra mann til mann, men noen tips kan være på sin plass for de som går med disse hyttedrømmene.

Hvor stor skal hytta være?

Det beror først og fremst på hvor meget man kan legge i en hytte av oppsparte penger, for man må være merksam på at det er vanskelig å få låne penger til oppsetting av hytte. Familiens størrelse kommer også sterkt inn i bildet, og den bør ikke være så liten at man blir gående å trække på tærne til hverandre.

Hvor skal hytta ligge?

Her kommer de forskjellige familiemedlemmers interesse sterkt inn i bildet. Noen liker sjøen med badeliv, fiske, motorbåt osv. Andre liker fjellet og vidda med jakt — fiske og bærterreng like utenfor hyttedøren.

Atter andre liker en stille, fredet plett i granskogen. Borte fra all larm og travelhet med eim fra gran og furu, med ekorn, rev og hare som nysgjerrige naboer og storfuglens stille flukt mellom grantoppene.

Skal det bare være helårshytte ikke alt for langt unna, eller skal hytta brukes bare i påske-, pinse- og i ferien?

For å ha full nytte og glede av en hytte bør den ligge slik til at man

kan ta seg en tur nær sakt når som helst og da helst ikke lenger unna enn ca. ½ times spassertur fra nærmeste stopp for bil - tog eller båt. Og gå en tur først tror jeg vi alle har godt av.

En hytte du kan nå på et par timers tid synes jeg er O.K.

Hva er likest - tømmer eller bindingsverk?

De fleste vil vel si at dette er en smaksak og det kan så være, men jeg tror det går mere og mere i retning av vanlig bindingsverk med isolering, steinull eller lignende da dette blir varmere og enklere tatt i betraktning at de fleste gjerne vil gjøre mest mulig selv på hytta for derved også få den billigst mulig, samtidig som at det er veldig interessant og morsomt. Å bygge hytte skal jo være hobby og avkobling.

Hvor mye hjelpemidler skal vi ha i hytta?

Her er man jo avhengig av mange faktorer, men en ting skal man være oppmerksom på at det ikke er bare mannen selv i stua og ungene som skal slappe av på hytta, men kanskje mere enn noen andre husmoren.

Jeg mener derfor at man bør ikke legge an på å gjøre det alt for primitivt så det blir ekstra strev for husmoren i stedet for avkobling og hvile.

Hvordan møblerer vi hytta?

Ta for all del ikke bare utslitte lenestoler — sofaer o.s.v. for det blir du snart fornøyd av, da det som regel er ting du har sett deg lei på for lenge siden. En blanding av gamle antikke ting og moderne praktiske ting er løsnet.

Husk endelig skikkelige køyer — eller senger så du ligger godt det skal jo være hvile og avkobling. På dette punktet synes det meget.

Noe som må huskes på.

1. Alle papirer må være i orden, enten du kjøper eller bygsler tomta.
2. Veirett må være i orden og dette kan ofte være litt av et problem da man ofte må over flere eieendommer.

3. Vann på tomta — eller i nærheten er vel det viktigste av alt så dette må være helt klart før du starter opp med byggingen.
4. Brenselsspørsmålet må ikke glemmes enten hytta ligger i tjukke skogen — på fjellet eller ved sjøen.
5. Vil du sikre deg for naboer alt for nære innpå deg så husk forkjøpsrett for områder inntil hytte-tomta.
6. Gode naboer og sådant mere teller meget så vis forståelse og toleranse.
7. I de fleste kommuner er det hytte-

skatt og glem ikke å forsikre mot brann og innbrudd.

8. Forlat aldri hytta uten at brensel er på plass ved ovnen — eller peisen.

Jeg er sikker på at flere og flere i årene fremover kommer til å bygge seg hytte, men tenk dere godt om, forhast dere ikke da valget av hytte-tomt jo er betingelsen av om man kommer til å trives og bli fornøyd og at man derved får et sted å slappe av på.

November 1964.

T. B.

Vår venn Julebukken

Tatt utav bedriftsbladet «Ekko», organ for Elektro-kemisk A/S:

Har noen tenkt på hva en «julebukk» er for noe, og hva den symboliserer. Den dukker opp til jul, og det er en geitebukk, javel, men hva har den med julen å gjøre?

Jeg må si jeg fikk litt av et sjokk da jeg oppdaget at denne tilsynelatende uskyldige halmfiguren representerer selve Hans Sorte Majestet,

djevelen. Hvordan henger nå det sammen? Det er sikkert en meget gammel og ganske komplisert affære, men jeg fant nå en forklaring i forbindelse med St. Nikolaus, denne helgen fra det 6. århundre, som har sin navnedag den 6. desember, og som gjennom århundrene utviklet seg til vår kjente og kjære julenisse.

Den 6. desember er det helt fra den tidlige middelalder i alle katolske kirker, især de som var viet til denne helgen, blitt holdt minnegudstjenester — til dels med praktfulle opptog. Etter sigende hadde St. Nikolaus på grunn av sin store og inderlige fromhet klart å undertvinge djevelen, og denne fikk derfor lov til å være med i opptogene som den aller siste og minst verdige. Skikkelsen utartet imidlertid til en ren skrekkefigur, og ble derfor forbudt. Noen av hans proselytter fant da på å dra med en geitebukk sist i toget, fordi den sto som symbol på satan. Vi kan her bare minne om til dels gamle illustrasjoner av heksedansen på Bloksberg, hvor heksene danser rundt en geitebukk. Snart forsvant imidlertid den virkelige bukken fra opptogene, og isteden dukket det opp en maskert og utkledd person, som etter hvert utartet til den rene narr. Fra å være skrekkeperson ble den togets muntrasjonsråd. Også denne figuren ble forbudt, fordi toget tross alt skulle ha en verdig kirkelig karakter.

Men som vi alle har erfart i livet, lar «bukken seg ikke skremme bort, enn si forby. Så heller ikke her. Den begynte å gå omkring med sang og spill og fantestreker. Og dermed kan vi vel si at vi er kommet fram til våre egne julebukker som drar bygden rundt for å skremme folk. De ble alle traktert, for med trakterementet skulle de onde makter formildes. I Norge var for øvrig «julebukk» alt i meget gammel tid navnet på en skremmevett, og enkelte steder var det en person som i julen gikk rundt kledt i en lodden fell og med en gruoppvekende maske for ansiktet. Det ble også som i dag, laget julebukker av halm, og selv disse halmbukkene måtte ha «skjenk» for å bli mer forsonlig stemt.

Det er altså en temmelig komplisert og sinister figur denne julebukken.

Hvor komplisert og mangfoldig dens opphav er, sier de navn han har fått: Satanias — mørkets fyrste, Diabolus — underverdenes hersker, Lucifer — «lysbringeren», en ånd som falt så dypt som noen ånd kan falle — og vår egen Gamle-Erik — skøyeren i nøtten, spilloppmakeren og lurendreieren som slett ikke alltid var å spøke med.

Det er vel knapt noen tid som i den grad har fått føling med «ondskapens åndelige hær under himmelen» som vår egen, dessverre. Og vi kan vel ikke noen av oss si oss helt fri for å ride en «julebukk».

Hva skal vi så gjøre med den? Vi får se til å mestre den og aller helst gjøre som St. Nikolaus, undertvinge den med alt vi kan oppdrive av fromhet og godhet.

AMA

MED FAR TIL OSLO I FERIE

For en 7-åring for første gang i Oslo var det mye imponerende å se. I Frognerparkens Vigelandsanlegg ble det spesielt mange vriene spørsmål å svare på, og gutten syntes «at dæm i allfaill koinna ha hatt på sæ ei lita oinnerboks».

Men intet var som Monolitten, for «det va ein heil stabbel med rompa».

SLEKTERS GANG FAMILIEN TORGersen

Vi fortsetter vår familiespalte, og denne gang er det familien Torgersen som står for tur.

Paul Torgersen begynte i Ranheim Papirfabrikk i 1907. Han bodde da i Malvik, og arbeidsvegen ble av denne grunn temmelig lang. Etter nåtidens begreper var den usannsynlig lang. Torgersen flyttet imidlertid etter kort tid til Refsethplassen, hvor han så ble boende til han gikk av som pensjonist og flyttet til Strinda Aldersheim. Han er nå 86 år, men er ennå så rask på foten og så klar i tankegangen at mange som er langt yngre kunne misunne ham.

Tre av Paul Torgersens sønner er eller har vært beskjeftiget ved Ranheim Papirfabrikk, nemlig John, som døde for mange år siden, Trygve og Olaf. Tredje generasjons representanter er to sønner av Olaf, Knut og Per. John Torgersens sønn Jarle var også i sin tid beskjeftiget ved bedriften.

E.

Paul Torgersen

John Torgersen

Trygve Torgersen

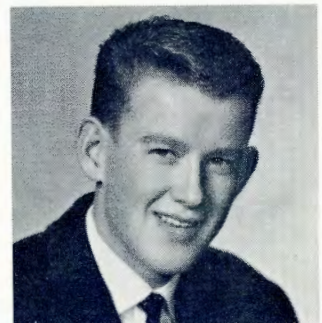
Olaf Torgersen

Jarle Torgersen

Knut Torgersen

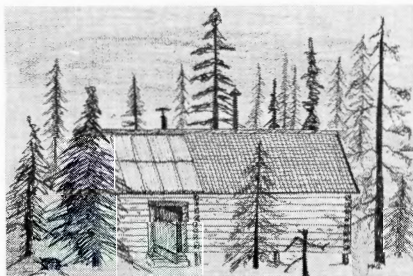

Per Torgersen

Det er mye rart i skogen

Fra gammelt av heter det, at det er mye rart i skogen, og for den som ferdes litt på slike trakter kan det ofte se ut som at det er noe i det. Vi som arbeider på Ranheim kan vel også si at mystikken i og omkring skogen, ikke bare er der når trærne i måneskinnskvelder står og suser hemmelighetsfylt i vinden, kring åser og bekkefar. Nei, det er etter at skogen ligger vannrett på biler og jernbanevogner og skal gjennom hugg og koker, at den kan finne på mye rart. Gran og furukrugg, tunnur og lausved, bjørk og hegg skal kokes til én suppe. Den suppa kan volde mystiske symptomer både før og etter den er blitt til papir. Men derfor blir vi ikke skogredd.

Men noe rart i skogen har vi vel alle vært utsatt for? «Ranheims-Nytt» vil gjerne høre om slike hendelser, mystiske, forklarlige og uforklarlige. Vi starter med en opplevelse som hendte noen ranheiminger for ca. 35 år siden.

På sørsida av Jervfjellet lå dengang som nå ei tømmerkoie som i daglig tale blir kalt Fjellstuggu. Sommer som høst, og delvis også vinters tid, var det her jevnt belegg. Ikke bare av tømmerhoggere, men bærplukkere, jegere og fiskere, og mange har kjære minner fra denne stuggu. Dengang dette hendte lå stuggu i en overhengig stor og tett granskog. I dag ligger den i en snauhogster.

Vi var en tre, fire stykker. Vi hadde hele dagen gått og plukket

tyttebær. Det var i de beryktede 30-åra, da vi på fabrikken arbeidet 2 til 3 skift i uka, og resten måtte vi «stanna hemma». Bær til smørbrødpålegg kom vel med. Samtidig var det den beste og billigste hygge vi kunne skaffe oss.

Som sagt hadde vi plukket bær hele dagen, og i skumringen kom vi fram til stuggu, som denne kvelden var uten andre overnattare. Vi fikk i oss litt mat av det rusket vi hadde med, pakket inn restene og hengte dem under de sotete takbjelkene, for at musa ikke skulle robbe oss. Talglyset i flaskestaken ble slukket og vi krøp opp i køya til halmen og granbaret. I lyset fra trekkklukene i den digre ovnen, med to vedslukende innlegg, som sto rødmende midt på gulvet, kunne vi se musa forsøke å forsere takbjelkene for å nå maten våres. Men tyngdekrafta seiret over musa. Vi lukket øynene og så da bare tyttebær. Inne i de digre tømmerveggene hørte vi dødningemauren som tikket og tikket

Ute regnet det jevnt og stille, men fra den delen av stuggu som det var blikktak på, hørte vi likevel en sakte trommeild. Gjennom det gardinløse vinduet trengte ikke en eneste lysstrime inn. Svart haustmørke. Omsider snorket vi antagelig unisont og ensformig. Av en eller annen grunn våknet en av oss. Hva var det? Alle ble vekket. Vi hørte noe som likesom strøk og følte seg rundt veggene. Om det var ute eller inne var vi ikke sikre på. Var det flere nattegjester?

Ei det folk?, spurte en. Ikke noe svar, men strykingen fortsatte. Hørtes nesten som lange sukk. Regnet dryppet jevnt og rytmisk på blikktaket, og dødningemauren akkompagnerte. Sukkene fortsatte. Omsider ble en fyrstikk tent — siden tentes talglyset. Inne var det intet mystisk å se — men sukkene var nå mere voldsomme og uhyggelige. Stemningen var fortettet. Vi skjønnte at noen måtte ut i gangen, som dengang fungerte som vedbu. Der var det en diger hoggstabe midt på golvet og

En dag i vinter møtte vi denne framtoningen på Ravnåsen. Han stod midt i skiløypa. Etter hva det sies skal det ha vært en husmannsplass på Ravnåsen. Er det ennå husmenn igjen?

en ditto øks i den. Kroken ut til gangen eller vedbua var på. Sukkene var nå blitt til lange stønn og det tasset rundt veggene. En av oss ropte nå høyt: E det folk? Øyeblikkelig stillhet. Bare regnet silte. Etter noen sekunder begynte igjen de samme lydene, bare enda mere intenst, nesten voldsomt. Nå måtte vi få av kroken ut til vedbua — men hvem? Tilslutt tok den modigste av oss, en soplime, og med den skulle han lirke av kroken. Handling fulgte — døra skrek på hengslene og åpnet seg sakte. Bare et svart mørke viste seg, men var det noe bakom døra, eller bak hoggstabben? Vi sto som ynkelige pantominefigurer rundt i rommet, i skinnet fra det enslige talglyset, og vi kastet uhyre skygger rundt på bjelkene. Ennå var det en dør for å komme helt ut i fri luft. Spenningen var uutholdelig. Vi stormet mot døra.

Å gjengi de nærmeste sekunders reaksjoner er vanskelig — men nå kom oppklaringen av mysteriet som en umåtelig befrielse. Fjellstuggu står på påler — fram fra rommet under stuggu myldret det fram digre gråkvite nøster — sauer. På grunn av regnet hadde det vært kø for å komme inn under golvet, og de innerste måtte trekke seg lengre og lengre innover. Stadig mere trengsel og stor friksjon mellom skinnfell og golvåser — og dette var altså de lange tiltagende sukkene.

Spenningen som hadde vært kolosal var utløst. Vi følte oss litt skamfulle — men en befriende kjempeskraut durte sørover mot Hevillen og Heimfjordtraktene. Modige menn tøffet atter inn i stuggu. Kaffelarsen kom på, og de forskjellige faser i dramaet ble kommentert og diskutert.

B.

In memoriam

Aage Høier Mork, født 22. april 1892. Død 25. september 1964

John Aune, født 12. oktober 1901. Død 16. november 1964

Anton Ludvik Larsen, født 16. juli 1890. Død 25. november 1964.

